

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง แบบจำลองสมการโครงสร้างการรู้เท่าทันสื่อเกี่ยวกับความรู้เรื่องทางการเงินที่ส่งผลต่อการออมของกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการรู้เท่าทันสื่อเกี่ยวกับความรู้เรื่องทางการเงินที่ส่งผลต่อการออมของกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี และศึกษาอิทธิพลทางตรงของปัจจัยที่เกี่ยวข้องเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี จำนวน 420 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อคำถามการรู้เท่าทันสื่อเกี่ยวกับความรู้เรื่องทางการเงินที่ส่งผลต่อการออมของกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี จำนวน 49 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล พร้อมทั้งดูทิศทางการส่งอิทธิพลทางตรงของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามค่าดัชนีเกณฑ์การพิจารณาการตัดสินใจ

สรุปผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการรู้เท่าทันสื่อ เกี่ยวกับความรู้เรื่องทางการเงินที่ส่งผลต่อการออมของกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี เป็นการนำปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การรู้เท่าทันสื่อ (ML) ความรู้เรื่องทางการเงิน (FL) และการออม (OB) มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบกับตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันหรือเป็นองค์ประกอบร่วมกัน โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ส่วนระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบแต่ละปัจจัยทุกคู่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก สำหรับคู่ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ได้แก่ การรู้เท่าทันสื่อ (ML) กับ ความรู้เรื่องทางการเงิน (FL) รองลงมา คือ การออม (OB) กับ ความรู้เรื่องทางการเงิน (FL) และการออม (OB) กับการรู้เท่าทันสื่อ (ML) ตามลำดับ ซึ่งทุกคู่เป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง

และเมื่อนำตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการรู้เท่าทันสื่อเกี่ยวกับความรู้เรื่องทางการเงินที่ส่งผลต่อการออมของกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี และศึกษาอิทธิพลทางตรงของปัจจัยการรู้เท่าทันสื่อเกี่ยวกับความรู้เรื่องทางการเงินที่ส่งผลต่อการออมของกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี พบว่า โมเดลดังกล่าว ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) องค์ประกอบการรู้เท่าทันสื่อ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การรู้เท่าทันสื่อ การเปิดรับสื่อ การวิเคราะห์สื่อ การเข้าใจสื่อ การประเมินค่า และการใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ 2) องค์ประกอบความรู้เรื่องทางการเงิน องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย การลงทุน การกู้ยืม เรื่องภาษี การบริหารการเงินส่วนบุคคล 3) องค์ประกอบการออม ตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ ออมเงินเพื่อกรณีเจ็บป่วย เกิดอุบัติเหตุ ออมเงินเพื่อกรณีมีเหตุต้องใช้เงินก้อนอย่างเร่งด่วน ออมเงินเพื่อเติมฝัน ออมเงินเพื่อวัยเกษียณ ออมเงินเพื่อดูแลสุขภาพ และออมเงินเพื่อการลงทุน

ผลการพิจารณาความตรงของโมเดลการวัด พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพทั้ง 2 ด้าน หลังปรับโมเดล ได้แก่ 1) ความตรงในเชิงโครงสร้าง และ 2) ความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล แสดงว่า โมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามตารางที่ 5.1 ดังนี้

ตารางที่ 5.1 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลแบบจำลองสมการโครงสร้างการรู้เท่าทันสื่อ เกี่ยวกับความรู้เรื่องทางการเงินที่ส่งผลต่อการออมของกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี (ก่อนและหลังปรับโมเดล)

Goodness of fit statistics	ก่อนปรับโมเดล		หลังปรับโมเดล	
	ค่าดัชนี	ผลการพิจารณา	ค่าดัชนี	ผลการพิจารณา
Chi-square (χ^2) มีนัยสำคัญได้	2691.877 (p = 0.00)	ไม่ผ่าน	991.996 (p = 0.00)	ผ่าน
Absolute fit index				
Normed chi-square ($\chi^2/df \leq 2$)	3.340	ไม่ผ่าน	1.60	ผ่าน
RMR (< 0.05)	0.043	ผ่าน	0.03	ผ่าน
RMSEA (< 0.05)	0.075	ไม่ผ่าน	0.03	ผ่าน
Incremental fit index				
TLI (≥ 0.90)	0.896	ไม่ผ่าน	0.97	ผ่าน
CFI (≥ 0.90)	0.903	ผ่าน	0.98	ผ่าน

จากตารางที่ 5.1 เมื่อพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมมติฐานตามดัชนีความสอดคล้องซึ่งแบ่งดัชนี ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นการตรวจสอบ Absolute fit index พิจารณาจากดัชนี χ^2/df , RMR, RMSEA

การทดสอบค่าสถิติ (Chi-Square Statistics) พบว่า ค่า Chi-Square ของโมเดลสมมติฐานมีค่าเท่ากับ 2691.877 ค่า p-value เท่ากับ .000 และ ค่า Chi-Square/df เท่ากับ 3.340 ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อทดสอบค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Root Mean Square Residual : RMR) มีค่าเท่ากับ 0.043 ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รวมทั้งการทดสอบค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.075 ซึ่งยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง

และหลังปรับโมเดล พบว่า การทดสอบค่าสถิติ (Chi-Square Statistics) ค่า Chi-Square ของโมเดลสมมติฐานมีค่าเท่ากับ 991.996 ค่า p-value เท่ากับ .000 ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง และ ค่า Chi-Square/df เท่ากับ 1.60 ผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่ามีความสอดคล้องระดับดี

โดยการทดสอบค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Root Mean Square Residual: RMR) ที่ปรับแก้แล้วมีค่าเท่ากับ 0.03 ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องระดับดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการทดสอบค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.03 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องระดับดี

กลุ่มที่ 2 เป็นการตรวจสอบ Incremental fit index พิจารณาจากดัชนี TLI, CFI

การทดสอบดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker และ Lewis (Tucker Lewis Index : TLI) พบว่า ค่าดัชนีมีค่าเท่ากับ 0.896 ซึ่งยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการทดสอบดัชนีเปรียบเทียบความกลมกลืน Comparative Fit Index (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.903 ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

และหลังปรับโมเดล พบว่า การทดสอบดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker และ Lewis (Tucker Lewis Index : TLI) หลังปรับแก้มีค่าเท่ากับ 0.97 ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องระดับดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการทดสอบดัชนีเปรียบเทียบความกลมกลืน Comparative Fit Index (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องระดับดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากค่าสถิติในการวัดระดับความกลมกลืนของโมเดลหลังปรับแก้ พบว่า ในภาพรวมโมเดลมีความสอดคล้องระดับดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้น จึงทำการพิจารณาค่าพารามิเตอร์โดยพิจารณาค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมเพื่อทดสอบสมมติฐานและค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย พบว่า สนับสนุนผลการวิจัยทั้ง 3 ข้อ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยพบอิทธิพลทางอ้อมที่มีองค์ประกอบความรู้ทางการเงินส่งผ่านไปยังการออมขององค์ประกอบความรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งการรู้เท่าทันสื่อและการออมร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความรู้เรื่องทางการเงิน ได้ร้อยละ 82 ส่วนการรู้เท่าทันสื่อและความรู้เรื่องทางการเงิน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการออม ได้ร้อยละ 82 เช่นกัน

สรุปผลการศึกษา ได้ว่า แบบจำลองสมการโครงสร้างการรู้เท่าทันสื่อเกี่ยวกับความรู้เรื่องทางการเงินที่ส่งผลต่อการออมของกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี มีคุณภาพด้านความตรง หมายความว่า เป็นโมเดลที่สะท้อนทักษะความสามารถของการรู้เท่าทันสื่อที่ส่งผลต่อการออมของกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี ได้ตรงตามสภาพความเป็นจริงหรือบริบทของพื้นที่

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการรู้เท่าทันสื่อเกี่ยวกับความรู้เรื่องทางการเงินที่ส่งผลต่อการออมของกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี พบว่า แต่ละองค์ประกอบปัจจัยที่เกี่ยวข้องมีองค์ประกอบย่อยที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) อยู่ระหว่าง 0.76 -0.98 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน คือ $\geq + 0.3$ (Kim & Mueller, 1978) ซึ่งมีความเหมาะสมถึงดีมากที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบ (Hair, J. et al., 1998 : 88) นั้นเป็นการยืนยันว่า ตัวแปรที่ศึกษา มีองค์ประกอบตรงตามทฤษฎีที่กำหนดจริงตรงตามการทบทวนวรรณกรรม เป็นการใช้เทคนิคทางสถิติเพื่ออธิบายการสนับสนุนทฤษฎีหรือยืนยันความตรงในเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของ

เครื่องมือที่สร้างขึ้น (พลพวงค์ สุขสว่าง, 2563) กล่าวอีกนัยคือ ตัวแปรแฝง ได้แก่ การรู้เท่าทันสื่อ ความรู้เรื่องทางการเงิน และการออม สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นทั้ง 42 ข้อ ส่วนการแสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ผ่านเกณฑ์ของแต่ละองค์ประกอบย่อยนั้น เป็นการสะท้อนว่าองค์ประกอบย่อย (Factor) ที่ได้ อยู่ภายใต้องค์ประกอบใหญ่เดียวกัน หรือเป็นองค์ประกอบร่วมกัน (Common Factor) (ยุทธ ไกยวรรณ, 2563)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยของการรู้เท่าทันสื่อ พบว่า ด้านการเข้าใจสื่อ มีค่าน้ำหนักมากที่สุด สอดคล้องกับ ยูเนสโก (UNESCO, 2023) ได้กำหนดว่า การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (Media and Information Literacy) ครอบคลุมถึงความสามารถบุคคลในการตีความและการตัดสินใจในฐานะผู้ใช้สื่อและสารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นทักษะสำหรับบุคคลในการตีความ ประเมินกลั่นกรอง และสร้างสารทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Silverblatt, A. et al., 2014) ทำนองเดียวกันกับวี เจมส์ พอตเตอร์ (Potter, 2005) ที่ได้อธิบายว่า การรู้เท่าทันสื่อเป็นความสามารถในการอธิบายความหมายของสิ่งที่เราพบจากสื่อได้ ผู้รับสารสามารถเข้าใจรูปแบบของสื่อและอธิบายการให้ความหมายข้อมูลข่าวสาร เนื้อหาได้จากความรู้พื้นฐานที่ตนมี ผู้ที่มีระดับการรู้เท่าทันสื่อสูงจะทำให้เกิดการตัดสินใจในการเลือกว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อต่อการนำเสนอเนื้อหาจากสื่อเหล่านั้น ดังนั้น การรู้เท่าทันสื่อ คือ ทักษะชุดหนึ่งที่บุคคลมีต่อสื่อใช้แปลความหมายข้อความที่ได้รับจากสื่อ บุคคลสามารถสร้างทักษะชุดนี้ (การรู้เท่าทันสื่อ) ได้จากคุณลักษณะเฉพาะบุคคลเมื่อเปิดรับรับสื่อ (Personal Locus) เป็นโครงสร้างความรู้ (Knowledge Structures) และทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Skills) (Potter, 2014) ทำนองเดียวกับโจนส์ (Jones, 2018) ที่นำเสนอว่า การรู้เท่าทันสื่อเป็นเครื่องมือที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้รับสาร ทำให้เกิดความตระหนักว่าเนื้อหาจากสื่อมีอิทธิพลต่อผู้รับสารอย่างไร สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ส่วนการแสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อยที่ผ่านเกณฑ์ เป็นการสะท้อนว่าองค์ประกอบย่อย (Factor) ที่ได้ อยู่ภายใต้ องค์ประกอบใหญ่เดียวกัน หรือเป็นองค์ประกอบร่วมกัน (Common Factor) ตามที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ได้นำเสนอถึง 5 องค์ประกอบย่อยของการรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วย การเปิดรับสื่อ การวิเคราะห์สื่อ การเข้าใจสื่อการประเมินค่าและการใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560; Hallaq, 2016) อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเปรียบเทียบองค์ประกอบรูปแบบต่าง ๆ ขององค์ประกอบการรู้เท่าทันสื่อจากนักวิชาการแต่ละท่านจะสังเกตเห็นความคล้ายคลึงทำนองเดียวกันว่า วาองค์ประกอบที่สำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ นั้นประกอบด้วยความคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นแกนสำคัญอันเกี่ยวข้องกับ ความเข้าใจ การเข้าถึงตระหนักรู้ การวิเคราะห์ การประเมินผลและการนำไปใช้ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การนำองค์ประกอบต่าง ๆ ของการรู้เท่าทันสื่อไปใช้ในการศึกษาสามารถพบแบบจำลองต่าง ๆ ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่แตกต่างกันอยู่มากมาย ขึ้นอยู่กับวิธีการนิยาม ใครเป็นผู้กำหนด เพื่อวัตถุประสงค์อะไร และบริบทสภาพแวดล้อมของผู้ศึกษาแต่ละท่านที่แตกต่างกัน อาจเป็น 3, 4 และ 5 องค์ประกอบ เป็นต้น ๆ (Ptaszek, 2019) ทำนองเดียวกันกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โมเดลการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่พบว่า โมเดลการวัดความรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การคิดวิจาร์ณญาณ การตระหนักถึงผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์และการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ โดยโมเดลมีความ

สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นุชริน ทองพูล, วิไลลักษณ์ ลังกา และวิชุดา กิจธรรม, 2561)

ด้านองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงิน พบว่า การจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายและการลงทุน เป็นด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดเท่ากัน สอดคล้องกับธนาคารไทยพาณิชย์ (2565) และธนาคารแห่งประเทศไทย (2567) และกิจกรรมบ่มเพาะความรู้ทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ระบุว่า การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลหรือการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายและการลงทุนเบื้องต้น เป็นองค์ประกอบความรู้ทางการเงิน Financial Literacy ที่สำคัญ ทำนองเดียวกันกับงานวิจัยของ จันทะสุก ลาตสะอาด โรจนา ธรรมจินดา และสุจรีย์พันธ์ สุวรรณพันธ์ (2561) ได้อธิบายความหมายขององค์ประกอบความรู้ทางการเงิน ว่าเป็นการนำความสามารถที่ทำให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจวิธีการที่จะบริหารทรัพยากรทางการเงินของตนเองให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมถึงการจัดการกับงบประมาณ รายรับ และรายจ่ายร่วมด้วย ดังนั้น ความรู้ทางการเงิน จึงเป็นทักษะสำคัญในการตัดสินใจทางการเงินอย่างชาญฉลาด เข้าใจโลกรอบตัวเรา โดยความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นของเครื่องมือทางการเงิน อัตราเงินเฟ้อ และความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น เช่น การเกิดสงครามในยูเครน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ก็เป็นหนึ่งในเหตุผลบางประการที่อยู่เบื้องหลังความจำเป็นเร่งด่วนที่มากขึ้นสำหรับบุคคล ในการมีความรู้และเพิ่มทักษะความยืดหยุ่นทางการเงินเพื่อความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้น (OECD, 2020a) อาจกล่าวได้ว่า ความรู้ทางการเงินที่ดีจะช่วยปรับปรุงความเป็นอยู่ทางการเงินที่มั่นคงตามมา (Lusardi, 2023)

องค์ประกอบการออม ตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ได้แก่ ออมเงินเพื่อการลงทุน สอดคล้องกับหลักการของการแบ่งวัตถุประสงค์หลักในการออม (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) โดยการออมเพื่อการลงทุน เป็นการออมระยะสั้นถึงปานกลาง 1-5 ปี เพื่อนำไปใช้จ่ายในสิ่งที่ต้องการ เช่น ซื้อพันธบัตร กองทุนรวม หุ้น เป็นต้น ซึ่งควรเลือกการลงทุนที่เหมาะสมภายใต้ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ ซึ่งตัวแปรสังเกตได้ข้อนี้ยังสอดคล้องกับองค์ประกอบความรู้เรื่องทางการเงิน ที่องค์ประกอบย่อยด้านการลงทุน เป็นด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดด้วยเช่นกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ความรู้ด้านการลงทุนทางการเงิน มีสำคัญมากเป็นอันดับหนึ่ง เพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หรือกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี มีการออมเพื่อการลงทุนมากเป็นสำคัญ นอกจากนี้ตัวแปรสังเกตได้ การออมเงินเพื่อการลงทุน ยังเป็นการสะท้อนถึงข้อเท็จจริงที่บอกเป็นนัยว่าวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจอาจมีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือน (Satsios, N. et al., 2020; Katona, 1975) ดังนั้น การออมจึงเป็นการกระทำที่กระตือรือร้น และแต่ละคนมีแรงจูงใจที่จะออมเพื่อเป้าหมายเฉพาะ โดยความสำคัญของการออมเป็นวิธีการสร้างความมั่นคงทางการเงินในครัวเรือนที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากนักวิจัยและผู้ปฏิบัติงาน (Canova et al., 2005; Fisher & Montalto, 2010; Rha, Montalto & Hanna, 2006) อาจกล่าวได้ว่า มนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตทางเศรษฐกิจจึงไม่สามารถแยกออกจากการทำงาน (เพื่อหารายได้) เพื่อการบริโภค และการออม/การลงทุนได้นั้น แต่ละบุคคลและครัวเรือนจะมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดในการจัดการกับกระแสเงินสดเข้าและกระแสเงินสดออก (Akeny & Mwesigwa, 2021) โดยกระแสเงินสดเหล่านั้นประกอบด้วย รายได้ ค่าใช้จ่าย/การใช้จ่าย และเงินออม (Jumena, Siaila & Widokarti, 2022) การออมจึงมี

บทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งเงินทุนทางเลือก เช่น ออมเพื่อการลงทุน ก็เพื่อให้ได้ผลตอบแทนจากการลงทุน สำหรับในกรณีเมื่อแหล่งรายได้หลักประสบปัญหา (Collins, 2015; Collins & Gjertson, 2013) การออมจึงอาจหมายถึง ทางเลือกระหว่างการบริโภคในปัจจุบันหรือในอนาคต (Masson et al., 1995; Swasdpeera & Pandey, 2012) อย่างไรก็ตามการตัดสินใจออมทรัพย์มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงิน โดยเฉพาะเพื่อรักษาสมดุลทางการเงิน ตอบสนองความต้องการฉุกเฉิน และเพื่อลดความเสี่ยงเมื่อมีทรัพยากรในอนาคตไม่เพียงพอ (Haider, S. et al., 2018)

สำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการรู้เท่าทันสื่อเกี่ยวกับความรู้เรื่องทางการเงินที่ส่งผลต่อการออมของกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี พบว่า โมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นค่าที่ยอมรับได้ว่ามีความสอดคล้องระดับดี (Schumacker & Lomax, 2010 ; Diamantopoulos & Siguaw, 2000 ; Steiger, 2007 ; Schumacker & Lomax, 2010 ; Kelloway, 2015) โดยผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ 1) ความตรงเชิงโครงสร้าง และ 2) ความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล นั้นแสดงว่า การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างจากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ได้สะท้อนทักษะความสามารถของการรู้เท่าทันสื่ออันส่งผลต่อการออมของกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี ได้ตรงตามสภาพความเป็นจริงหรือบริบทของพื้นที่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

โดยสมมติฐานข้อที่ 1 การรู้เท่าทันสื่อมีอิทธิพลทางตรงต่อความรู้เรื่องทางการเงิน สอดคล้องกับผลการสำรวจ วิเคราะห์ และประเมินสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ที่พบว่า แม้สมรรถนะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะในการเข้าถึง สมรรถนะในการประเมิน และสมรรถนะด้านการสร้าง จะอยู่ในระดับดีทั้งหมด แต่เมื่อมาดูในส่วนเกณฑ์การประเมินจะพบว่า มีเกณฑ์ที่ได้ในระดับพื้นฐาน และระดับปรับปรุงจำนวนหนึ่ง ได้แก่ สมรรถนะด้านการประเมินและสมรรถนะด้านการสร้าง โดยเฉพาะข้อที่เกี่ยวข้องกับความหลายของเนื้อหา ข้อความโฆษณา แหล่งที่มา และผู้ให้บริการสื่อและสารสนเทศ ส่วนสมรรถนะด้านการสร้าง เช่น ประยุกต์ใช้มาตรฐานสากล ข้อกำหนดและข้อแนะนำสำหรับการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในลักษณะที่มีจริยธรรมและถูกกฎหมาย โดยควรตระหนักว่าความรู้ใหม่อาจจะสร้างผลลัพธ์และวัตถุประสงค์ใหม่ก็ตามมาเป็นวงกว้าง เช่น ความรู้เรื่องทางการเงิน ขณะที่ความรู้เรื่องทางการเงินกลายเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต ซึ่งทางเลือกทางการเงินของคนรุ่นใหม่ที่กำลังเผชิญนั้นมีความท้าทายมากกว่าคนรุ่นเก่า เนื่องจากโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีดิจิทัล (Lusardi, 2015) เพราะบุคคลในปัจจุบันต้องรับผิดชอบมากขึ้นต่อการตัดสินใจทางการเงิน เช่น บัญชีธนาคารที่สามารถเข้าถึงระบบการชำระเงินออนไลน์ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนหนุ่มสาวที่ใกล้เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ต้องมีความรู้เรื่องทางการเงินเพื่อเตรียมตัวเผชิญกับเครื่องมือการตัดสินใจทางการเงินที่ซับซ้อน สอดรับกับ Lusardi (2019) ที่ได้อธิบายถึง ความสำคัญของความรู้ทางการเงินว่า เครื่องมือทางการเงินมีจำนวนมากขึ้นและได้รับความสำคัญ ทำนองเดียวกันกับ Lusardi, Mitchell และ Oggero (2018) ที่ระบุว่าโดยรวมแล้วแต่ละบุคคลมีการตัดสินใจทางการเงินมากขึ้นอย่างมากตลอดช่วงชีวิต และเข้าถึงผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ ๆ มากมาย ซึ่งการทำควมเข้าใจในระดับความรู้และความต้องการทางการเงินในปัจจุบันเป็นกุญแจสำคัญสำหรับการพัฒนากลยุทธ์และโปรแกรมความรู้ทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ (Organization for Economics Co-

Operation and Development, 2024) ทั้งนี้ จากการสำรวจสถานการณ์การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ และดิจิทัลของประชาชนไทย พ.ศ. 2563-2564 (กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์และคณะ, 2564) ผลการสำรวจเปรียบเทียบให้เห็นถึงความสำคัญของการตระหนักรู้เท่าทันสื่อกับประชาชนทุกกลุ่มวัยว่า ถึงแม้กลุ่มคนวัยทำงานจะมีคะแนนการรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับดี แต่ก็ยังน้อยกว่ากลุ่มเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่พบปัญหาการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัว ส่วนการศึกษา ในด้านการใช้สื่อของ ปวรรรัตน์ ระวัง (2560) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวัยทำงานและกลุ่มนักเรียนมัธยม มีความสามารถในการเข้าถึงพ็อดคาสต์สูง สามารถควบคุมการใช้งานได้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการทำความเข้าใจและใช้ความคิดในเชิงวิพากษ์ถึงคุณภาพ ความน่าเชื่อถือ และมุมมองการผลิต เนื้อหาของผู้ผลิตได้ดี ซึ่งสามารถวิเคราะห์และประเมินข้อดีข้อเสีย คุณค่าและประโยชน์ รวมถึงโทษภัยอันตรายของเนื้อหารายการที่แฝงเรื่องธุรกิจการค้า และเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมได้ อย่างไรก็ตาม แต่ก็พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะของการคล้อยไปตามที่สื่อกำหนด โดยมีการให้เหตุผลประกอบการกระทำที่คล้อยตามเนื้อหานั้น สาเหตุน่าจะมาจาก ช่วงวัยอายุระหว่าง 26-60 ปี เป็นช่วงวัยของประชากรกลุ่มใหญ่มีประสบการณ์การใช้สื่อหลากหลายกว่าช่วงวัยอื่น พร้อมทั้งเป็นกลุ่มผู้สร้างสื่อ กลุ่มหลักของสังคม ดังนั้น การจะนำตัวบ่งชี้การรู้เท่าทันสื่อไปใช้ต้องคำนึงถึงสมรรถนะที่ครอบคลุมระหว่างช่วงวัยที่กว้างร่วมด้วย (วิโรจน์ สุทธิสีมา, พิมลพรรณ ไชยนันท์ และศศิธร ยูวโกศ, 2562)

สมมติฐานข้อที่ 2 การรู้เท่าทันสื่อมีอิทธิพลทางตรงต่อการออม สอดคล้องกับการศึกษา พฤติกรรมการออมเงินเพื่อใช้จ่ายในอนาคตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบ สมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี มีผลต่อพฤติกรรมการออมเงินเพื่อใช้จ่ายสำหรับอนาคต โดยเฉพาะหนี้สินที่มีส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมเงินเพื่อใช้จ่ายในอนาคต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (อนงา เอี่ยมคุ้ม, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับกรอบความคิดของการรู้เท่าทันโซเชียลมีเดีย (Cho, H. et al., 2022) กรอบความคิดใหม่ของการรู้เท่าทันโซเชียลมีเดีย มุ่งเน้นไปที่ผู้ใช้โซเชียลมีเดียผู้ซึ่งกำหนดขอบเขตสร้างความจริง เรื่องเล่าผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น จุดประสงค์ในการการออม ขณะที่นักวิชาการคนอื่น ๆ มองว่าความสามารถในการมีส่วนร่วมในสภาพแวดล้อมของสื่อและการสร้างเผยแพร่ข้อความบนสื่อเป็นหัวใจสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อใหม่ (Lin, L. et al., 2013) ดังนั้น การเพิ่มศักยภาพการรู้เท่าทันสื่อของพลเมืองจึงควรคำนึงถึงประโยชน์ ส่วนรวม (Mihailidis, 2018) อาทิ วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของครัวเรือน ภายในประเทศ โดยเผยแพร่ข้อมูล ผ่านการการเล่าเรื่องผ่านสื่อด้วยเนื้อหาข้อเท็จจริง อันไม่มีการ แทรกเสริมหรือแอบแฝงซ่อนเร้น เสริมสร้างให้ก่อเกิดประโยชน์ของจุดประสงค์ในการออมต่อพลเมือง ภายในประเทศ จัดเป็นองค์ประกอบขั้นพื้นฐานในฐานะผู้ใช้สื่อ เป็นความสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์ และผลิตข้อมูลอย่างอิสระในความสัมพันธ์กับสื่อทุกประเภท (Aufderheide, 1993) อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับโมเดลการตีความสื่อ (Austin & Johnson, 1997) ที่อธิบายองค์ประกอบและ กระบวนการที่ผู้ใช้สามารถวิเคราะห์และประเมินข้อความจากสื่อโดยสามารถคาดการณ์ต่อการตัดสินใจรับพฤติกรรมที่แสดงผ่านสื่อได้ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับตรรกะและผลกระทบในการเปรียบเทียบเชิง ตรรกะของผู้ใช้ที่จะประเมินว่าข้อความผ่านสื่อ่นั้นเป็นตัวแทนของความเป็นจริงหรือไม่ สำหรับการ ประเมินเชิงอารมณ์ผู้ใช้จะประเมินว่าพวกเขาชอบข้อความหรือไม่ และจากการวิเคราะห์ทั้งสองแบบ ผู้ใช้จะพิจารณาผลลัพธ์ของการนำพฤติกรรมไปใช้ต่อ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจ การตอบโต้และ

จัดการ การอธิบายข้างต้น สอดรับกับการเข้าร่วมโครงการให้ความรู้ทางการเงิน รับทราบข้อมูล เนื้อหาทางการเงิน และการได้รับคำปรึกษาทางการเงินที่แตกต่างกัน ส่งผลทำให้ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงินมีความแตกต่างกัน (วิกิรานต์ เผือกมงคล, 2560) นอกจากนี้ เนื้อหาของปัจจัยความรู้ทางการเงินจะส่งผลต่อการจัดสรรเงินออมและการควบคุม ค่าใช้จ่าย (สิริพัฒน์ มีอำพล, 2557) ทำนองเดียวกัน การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงิน การวางแผนการเงินเพื่อเกษียณอายุและความมั่งคั่งในครัวเรือนในประเทศเนเธอร์แลนด์ พบว่า ผู้ที่มีความรู้ทางการเงินที่ดีและทักษะการจัดการเงินที่ดีจะมีการวางแผนเพิ่มความมั่งคั่งเพื่อการเกษียณอย่างมีประสิทธิภาพ (Van Rooij, Lusardi & Alessie, 2011) สอดคล้องกับ Hobbs (2010) ที่เสนอการเพิ่มการไตร่ตรองและการดำเนินการเข้ากับความสามารถหลักของการรู้เท่าทันสื่อ และดิจิทัล เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในหมู่ผู้ใช้งาน

สมมติฐานข้อที่ 3 ความรู้เรื่องทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงต่อการออม สอดคล้องกับ Peiris (2021) ที่ศึกษาผลของความรู้ทางการเงินต่อพฤติกรรมการออมในประเทศศรีลังกา ด้วยการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อพฤติกรรมการออม สิ่งนี้บ่งชี้ว่าความรู้เกี่ยวกับระบบการเงินนำไปสู่พฤติกรรมการออมที่ดี ทำนองเดียวกันกับ Widjaja, Arifin & Setini (2020) ที่ได้ศึกษาผลกระทบของความรู้ทางการเงินและบรรทัดฐานส่วนบุคคลต่อพฤติกรรมการออม ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ทางการเงินส่งผลต่อพฤติกรรมการออมทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านตัวแปรความตั้งใจในการออมและทัศนคติต่อการออม สอดรับกับการอธิบายองค์ประกอบของ ดลิตินา อมรเหมานนท์ และแสงอรุณ อิศระมาลัย (2562) ที่พบว่า ทัศนคติเป็นหนึ่งในตัวแปรของการวัดทักษะความรู้ทางการเงิน ทำนองเดียวกันกับการศึกษาของ Yusof, R., et al. (2018) ศึกษาปัจจัยกำหนดความต้องการประกันชีวิต: มุ่งเน้นการออม แรงจูงใจและความรู้ทางการเงินในประเทศมาเลเซีย ด้วยการพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติ บรรทัดฐานส่วนบุคคล และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจของบุคคลที่จะออมเงินในกองทุนเกษียณอายุด้วยความสมัครใจ อาจกล่าวได้ว่า บุคคลจะมีทักษะทางการเงินที่ดีได้นั้นต้องเริ่มจากการที่บุคคลมีความรู้ทางการเงินดี อันจะก่อให้เกิดการมีทัศนคติที่ดีทางด้านการเงิน และท้ายที่สุดย่อมส่งผลถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน การออมเงินของบุคคลนั้น (Remund, 2010)

จากการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ได้พบข้อค้นพบใหม่ขององค์ประกอบการรู้เท่าทันสื่อที่มี ความรู้เรื่องทางการเงินเป็นตัวแปรส่งผ่านเป็นอิทธิพลทางอ้อมไปยังการออม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lusardi and Mitchell (2014) ที่นำเสนอว่า มีหลักฐานมากมายที่แสดงถึงผลกระทบของระดับ ความรู้ทางการเงินต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมทางการเงินของผู้คน ตัวอย่างเช่น ความรู้ทางการเงินได้รับการพิสูจน์แล้วว่าส่งผลต่อพฤติกรรมการออมและการลงทุน ซึ่งคนที่เข้าใจเรื่องการเงินดี มีแนวโน้มที่จะสะสมความมั่งคั่งที่มากกว่านอกจากนี้ Lusardi, Mitchell และ Oggero (2018) ยังนำเสนอเพิ่มเติมว่า แนวโน้มของระดับความรู้ทางการเงินที่ต่ำทั่วโลก โดยเฉพาะกลุ่มประชากรที่มีความเปราะบาง บ่งชี้ว่าการยกระดับความรู้ทางการเงินจะต้องเป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งการศึกษายังระบุด้วยว่า ผู้ที่มีความรู้ทางการเงินสูงมีแนวโน้มที่จะวางแผนเกษียณอายุ หรือมีการออมที่มากกว่า ตรงกันข้าม หากระดับความรู้ทางการเงินต่ำ หรือไม่มีความรู้ทางการเงิน จะ

ส่งผลต่อสถานการณ์รุนแรงเป็นพิเศษสำหรับกลุ่มประชากรบางกลุ่ม เช่น ผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อย การค้นพบนี้มีความสำคัญเนื่องจากความรู้ทางการเงินเชื่อมโยงกับรูปแบบการกู้ยืม การออม และการใช้จ่าย Olivia S. Mitchell and Annamaria Lusardi (2015)

อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์ปัญหาทางการเงินที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเกิดเป็นปัญหาจากการถูกหลอกให้ตกเป็นเหยื่อจากความไม่รู้ กรณีธุรกิจแชร์ลูกโซ่หนี้สิน อันเกิดจากการกู้ยืมเงินนอกระบบที่เก็บดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมสูงกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด รวมไปถึงการมีผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ซับซ้อนมากขึ้น (OECD, 2005; Johnson and Sherraden, 2007) สอดคล้องกับ อุปนิสัยการใช้จ่ายปัจจุบันความซับซ้อนของการฉ้อโกงและการหลอกลวงทางการเงินที่เกิดขึ้น ยังต้องเร่งเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทักษะความรู้ทางการเงินในหน่วยทำงานเพื่อช่วยให้พวกเขาตัดสินใจทางการเงินได้ดี ซึ่งต้องปรับปรุงความรู้และทักษะทางการเงิน (OECD/INFE 2023 international survey of adult financial literacy (2024) โดยวัยทำงานควรตระหนักถึงการเข้าใจสื่อ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ตามที่กล่าวถึงข้างต้น ด้านนี้เป็นความสามารถของบุคคลสำหรับวัยทำงานในการตีความและตัดสินใจในฐานะผู้ใช้ประโยชน์จากสื่อและสารสนเทศความรู้ทางการเงิน เพื่อเตรียมรับมือจากความเสี่ยงภัยมิฉาชีพหลอกลวงทางการเงินซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหาสังคมไทยในปัจจุบัน หากอนาคตประชากรวัยทำงานของประเทศไทยมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่ดีเยี่ยม ทักษะดังกล่าว จะถูกนำไปใช้ในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในบริบททางการเงินที่หลากหลาย เพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ทางการเงินของบุคคลและสังคม (OECD, 2019b) ดังนั้น การรู้เท่าทันสื่อและความรู้ทางการเงินจึงเป็นทักษะสำคัญในการตัดสินใจทางการเงินอย่างชาญฉลาด เข้าใจโลกรอบตัวเรา เป็นพลเมืองที่ดี เข้าใจถึงความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นของเครื่องมือทางการเงิน รวมถึงความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นตามมา สิ่งนี้คือ เหตุผลบางประการที่อยู่เบื้องหลังความจำเป็นเร่งด่วนที่มากขึ้นสำหรับบุคคลในการมีความรู้และทักษะที่จะเพิ่มความยืดหยุ่นทางการเงินและความเป็นอยู่ที่ดี (OECD, 2020a) สอดคล้องกับ Annamaria Lusardi, 2023 ที่ได้อธิบายว่า ความรู้ทางการเงินจะช่วยปรับปรุงความเป็นอยู่ทางการเงินหรือเสริมสร้างความมั่งคั่งทางการเงิน ดังนั้น คำว่า Financial Literacy จึงเริ่มเป็นที่กล่าวถึงมากขึ้น เพราะผู้คนเริ่มตระหนักว่าเพียงแค่การอ่านออกเขียนได้เช่นในอดีตคงไม่เพียงพอสำหรับการใช้ชีวิตในปัจจุบัน บุคคลจะใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขควรมีทักษะชีวิตหลายด้านไม่ว่าจะเป็นทักษะความรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy) ทักษะความรู้ด้านข้อมูล (Information Literacy) ทักษะความรู้ทางด้านสื่อ (Media Literacy) ทุกชุดทักษะที่กล่าวถึงเชื่อว่าเป็นทักษะที่ทำให้คนมีความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน (Financial Well-Being) (ดลิตา อมร همانนท์ และแสงอรุณ อิศระมาลัย, 2562)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ (เชิงปฏิบัติ)

จากผลการวิจัย พบว่า ด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) มากที่สุดใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเข้าใจสื่อ ส่วนการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายและการลงทุน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) เป็นลำดับสองเท่ากัน และลำดับสาม คือ การใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็น ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำกิจกรรม

โครงการส่งเสริมสนับสนุน โดยเลือกพิจารณาจากตัวแปรสังเกตได้ข้อที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) มากที่สุดในด้านนั้น ๆ ดังนี้

ลำดับที่ 1 ด้านการเข้าใจสื่อ ตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) มากที่สุดคือ ข้อพื้นฐานการศึกษา ส่งผลต่อการทำความเข้าใจในสิ่งที่สื่อนำเสนอเกี่ยวกับความรู้เรื่องการเงิน ในการนี้หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดกิจกรรมโครงการพัฒนาการศึกษา ส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เร่งพัฒนาความสามารถของประชาชนในการเข้าใจเนื้อหา ข้อมูล ข่าวสาร โดยเฉพาะข่าวสารความรู้ทางการเงิน ใช้วิจรรย์ญาณอย่างชาญฉลาดในการตีความ เพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่สื่อนำเสนอ

ลำดับที่ 2 การจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายและการลงทุน ตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) มากที่สุดคือ ความรู้เรื่องการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายส่วนตนให้มีความสมดุลและ ความรู้ด้านการลงทุนทางการเงิน หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดกิจกรรมโครงการให้ความรู้ความเข้าใจต่อประชาชนในเรื่องดังกล่าว เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการออม

ลำดับที่ 3 การใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ ตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) มากที่สุดคือ การนำเสนอของสื่อที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องการเงิน สามารถคิด วิเคราะห์ เลือกรับสื่อเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ให้ประชาชนสามารถคิด วิเคราะห์ และเลือกรับสื่อเป็น โดยเลือกใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ปลอดภัย ก่อให้เกิดประโยชน์ถูกต้องและเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะจังหวัดจันทบุรี ผู้ที่สนใจต่อยอดการศึกษาสามารถนำโมเดลการวัด ดังกล่าวไปขยายผล ตรวจสอบความสอดคล้องสำหรับจังหวัดอื่น ๆ ได้ เพื่อให้ทราบถึงทักษะการรู้เท่าทันสื่อต่อความรู้เรื่องทางการเงินที่ส่งผลต่อพฤติกรรมออมของประชาชนไทยให้มีความครอบคลุมทุกจังหวัด

2.2 ควรทำการศึกษาต่อเนื่องไปยังกลุ่มวัยเกษียณ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาสำหรับแต่ละปัจจัยองค์ประกอบในมิติหรือสิ่งที่ควรสนับสนุนส่งเสริมที่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะในเชิงทฤษฎี

ผลการศึกษาวัดอุปสงค์ข้อที่ 2 และ 3 การพัฒนารอบแนวคิดร่วมกับการทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ การรู้เท่าทันสื่อ ความรู้เรื่องทางการเงิน และการออมพบอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมที่มีความรู้เรื่องทางการเงินเป็นตัวแปรส่งผ่าน ภาพรวมของโมเดลสามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของการออมได้ถึงร้อยละ 82 ถือว่ามีความแข็งแกร่งที่มากพอ นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาตัวแปรคั่นกลางเพิ่มเติมที่อาจจะมึบทบาทสำคัญต่อระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิ ทิศนคติทางการเงิน (Financial Attitude) และพฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) ซึ่งเป็นปัจจัยองค์ประกอบที่สะท้อนทักษะ ความรู้ของประชาชนที่ส่งผลต่อการออมในมุมมองบริบทที่แตกต่างกัน